PERSOANELE

Coconu Anastase Scărlătescu
Cocoana Măndica, soţia sa
Arghiriţa, fiica lor
Coconu Zamfirache, împeţitul Arghiriţei
Musieu Jean, dascăl de ghitară şi amantul Arghiriţii
Coconu Eftimie, un provinţial, prieten al casei
Chir Ştefan, un rachier bogat
O mosafiră, Zinca
Coconu Nicolae
Ion, sluga lui Coconu Anastase
Neacşa, ţiganca lui Coconu Anastase
Mai multe dame şi cavaleri

Scena, în Bucureşti, la mahalaua Dobrotesii

ACTUL ÎNTÎI

SCENA I

Teatrul înfăţoşează casa lui Anastase, un salon mobilat după modă veche, adecă cu paturi lungi şi cu scaune tot după modă veche, oglinzi şi altele; în dreapta privitorului, fereastră; în stînga, uşă.

Coconu Anastase, apoi *Cocoana Măndica*

Coconu Anastase (*plimbîndu-se numai în anteriu*) *:* 87, şi cu 13 — 100 şi cu 47 — 147 şi cu 8, 155 — bre, pentru nu-

mele lui Dumnezeu, prăpădenie... De a merge tot astfel, vai de pelea mea!... Iar ca acu 10 ani, cu baniţa la moară şi cu ţuica la cîrciuma, să faci bani la ţară să-i mănînci în Capitala. Ş-apoi ia zi ceva daca poţi, că-ţi sar în cap muma şi fata, îţi strigă în ochi că eşti bursuc, că eşti urs sălbatec şi că le pricinuieşti nenorocirea. Poftim, astăzi iar dandanale, iar mascaralicuri, secături! Bietul Pitaru Zamfir, bunătate de om, nu poate să i se lipească de inimă! Ba că e om de modă veche, şi ea n-are poftă să-şi vază bărbatu în vicleim şi să-i strige tombatera pe uliţă... Îi place spînzuratu ăla fiindcă ştie de-ncurcă două trei franţozeşti şi să răţoieşte parcă e năbădăios — să fi trăsnit Dumnezeu pe toţi aceia carii ne-au batjocorît ţara! Auzi dumneata, să ajungă pînă la a le fi ruşine să zică că sînt romîni, cînd toate neamurile din lume o socotesc de cinste să-şi sprijine locul naşterii, şi să vezi un besmetic că-ţi zice că din nenorocire e romîn şi că nu poate să vorbească bine limba lui, fiindcă de mic a fost dat la franţuzească. Doamne, Doamne, dă-le minte şi fă-i să cunoască cîtă trebuinţă are ţara de oameni învăţaţi, dar de romîni învăţaţi... Eu nu zic că romînu să fie bou, să nu cunoască altă ţara decît ţara lui şi să nu-nveţe altă limbă decît limba lui, — ba! Să meargă să-nveţe, să vază ţări, însă să fie pregătit astfel că totdaună iubirea ţării lui să crească într-însul împreună cu vîrsta-i şi s-o aibă de cinste să zică că e romîn! Şi...

Cocoana Măndica: Vai de mine, fraţico! Pentru Dumnezeu, ce ai păţit?!

Coconu Anastase: Dar asta... Ce ai? Ce te-a găsit?

Cocoana Măndica: Ia spune-mi aşa să trăieşti! — eşti fermecat, uluit, năuc, sau ce, Doamne iartă-mă, mai eşti?

Coconu Anastase: Uite lucru cioarelor — dar ce te-a găsit? Ce ai?

Cocoana Măndica: Azi ce zi este?

Coconu Anastase: Duminecă.

Cocoana Măndica: Ei bine!

Coconu Anastase: Ei bine?

Cocoana Măndica: Cîte ceasuri sînt?

Coconu Anastase *(cătînd la ceasornic):* 11 turceşti.

Cocoana Măndica: Eu nu ştiu turceşte, spune-mi europeneşti cîte sînt.

Coconu Anastase: Aici ai cuvînt, dar fă bine de ghiceşte sau întreabă pe altu că nici eu nu ştiu altfel.

Cocoana Măndica: Fie! Vezi că a înserat?

Coconu Anastase: Nu sînt orb.

Cocoana Măndica: Ei bine?

Coconu Anastase: Ei bine?

Cocoana Măndica: Uituc mai eşti! Bine, nu ştii că astăzi avem soare, nu ştii că am poftit la petrecere? Ce-mi stai ca o momîie? Pînă cînd ai să fii necioplit? Cînd o să te văz şi eu mai de modă, mai delicat, totdaună ca un urs sălbatec, mojicos, grosolan! Pentru Dumnezeu, oi să mă ofticezi...

Coconu Anastase: De ce nu se-ntîmplă mai curînd!

Cocoana Măndica: Adu-ţi aminte alaltăeri ce mi-ai făcut, că m-ai lăsat pe mine cu oaspeţi şi tu te-ai dus de te-ai lungit în iatac şi ai dormit pînă a doua zi.

Coconu Anastase: Dar ce eram să fac? Era să şez şi eu să mă copilăresc ca voi? Mie îmi crepă obrazu de ruşine cînd mă vedeam într-un amestec cu nişte copii de ieri, d-alăltăieri, să şez în rînd cu dînşii, eu, om bătrîn, şi să spui la secături... M-am dus de m-am culcat şi tot cam aşa am de gînd să fac şi astăzi.

Cocoana Măndica: Ba, să mă ierţi dumneata, aia e vorbă! Dumneata să faci bine să te porţi cum se poartă toată lumea şi să nu-mi faci casa de rîs c-apoi se face lucru dracului. Auzi dumneata, să-i fie ruşine să joace gajuri, un joc atît de noblu şi care acum e de bonton. Dar ce vrei dumneata, să joci mariaşi? scambil? concină? Sau să bei şi să chiui cu lăutari? Ao!! S-au-trecut, psihi mu![1]... Pune-ţi pofta-n cui, dragă! Dacă ţi s-a urît ţie cu lumea, eu d-acu vroi să trăiesc!

Coconu Anastase: E! unde sînt vremile alea... Bine petreceam atunci... Încai eram sigur că nu o să fiu vîndut, că nu mai era gajurile astea să găsească prilej un spînzurat să spuie fie-mii cîte secături la ureche, şi ea, pe urmă, să-mi spuie ce va voi. Dar cum găseşti tu? Bine era mai deunăzi, cînd făcurăţi pe Coconu Bălinescu, pe craidonu ălă, duhovnic, şi vă duceaţi de vă spovedea pe cîte una-una, în cealaltă odaie? Ba, îţi spui drept, să-l ferească Dumnezeu să nu

[1] Dragul meu, iubitul meu (gr.).

mă lovească o dată arţagu că, pre legea mea, l-oi face de ce o căpăta de la mine a spune şi morţilor. Dacă moda şi civilizaţia, după cum zici tu, stă în astă, apoi să se ducă dracului, departe de casa mea. Aste jocuri sînt bune şi nevinovate acolo unde mumele au îngrijit mai bine de fetele lor, şi le-au dat o creştere astfel încît să ştie ce însemnează virtutea în om, şi unde tinerii de o creştere asemenea bună, au cinstea în conştiinţa lor şi ştiu ce va să zică nevinovăţia unei copile şi ce preţ are cinstea unită cu cinstea. Dar nu la mine, care am îmbătrînit rătăcind pîn cîmpuri şi păduri ca să-mi fac o mică stare şi ţi-am încredinţat creşterea fetei mele, de nevoie, ţie, care mi-ai învăţat-o să ia, cum se face ziuă, oglinda în braţe şi cu ţimbistra în mînă să-şi smulgă tuleiele dupe obraji. Iată, eu vă spui curat, luaţi-vă măsurile şi conteniţi cu mascaralicurile voastre, că ce voi face eu nici dracu n-o desface!

Cocoana Măndica: Nu ţi-e ruşine obrazului, nătărău bătrîn ce eşti!... Auziţi, mă rog! Să-şi ponosluiască casa singur! Auzi turbarea dracului!!

Coconu Anastase: Tacă-ţi gura şi-ţi caută de drum, să nu-ţi fac vreun crivăţ pîn durbanurile ale poncişate... Ştii că mie nu-mi prea suflă-n borji... Iată, pentru astăzi mai sufăr, n-am ce face, dar de acu-nainte adunaţi-vă minţile-n cap... Iată, vă spui curat...

Cocoana Măndica: Mă duc să dau loc necazului, dar lasă că ţi-oi coace-o eu. *(Iese.)*

SCENA II

Coconu Anastase, Ion

Coconu Anastase: Du-te, duce-te-ai învîrtindu-te, că mi-ai prăpădit bunătatea de copilă. — Ioane! Măi, Ioane!

Ion *(fără a se vedea)*: Auz! Auz!

Coconu Anastase: Da' nu vii astăzi?

Ion: Ce porunceşti boierule?

Coconu Anastase: Ascultă-mă! Să te duci la Coconu Zamfirache şi să-i spui din parte-mi că îl aştept să vie astă-seară negreşit. M-ai înţeles?

Ion: Dară! Însă la bucătărie cine o să rămîie? Dumneata bine ştii că avem masă mare... Apoi cînd, Doamne iartă-mă, să le gătesc toate alea, o grămadă de săcături... Şi apoi cu coconiţa nu glumeşte cineva; mi-a făgăduit o sută de bice... Bine vezi dumneata că eu sînt cam îngust la spate!...

Coconu Anastase: Măre! Ia lasă, măi Ioane, nu mai crede şi tu toate făgăduinţele boiereşti. Tu vezi de fură puţină vreme şi-ţi fă vînt unde te trimiţ eu şi las' de s-o-ntîmpla ceva, sînt în stare să te scap.

Ion: Dumnezeu să-ţi dea sănătate şi zile, boierule. Vezi, cu dumneata mă-nţeleg totdauna mai bine decît cu cocoana; cu dumneaei n-ai să-i mai pomeneşti vro îndreptare la ceva... De, ca om greşaşte cineva. Aş! unde-ţi mai crede? Bice şi iar bice! Iată, eu vă spui curat, mercuri mi să-mplineşte; cătaţi-vă om, eu nu mai poci sluji.

Coconu Anastase: Bine, măi, tu acu ziseşi că cu mine eşti prea mulţumit, ş-acu iar o-ntorci? Ce ai tu de cocoană? Eu sînt stăpîn, tu la mine ai să caţi.

Ion: Ei, săracul de mine! Cocoane, dumneata nu ştii cum vorbeşti... Dumnezeu să vă aleagă. Unu zice într-un fel şi altu-ntr-altul. Cocoana zice: numai pe mine să mă asculţi; dumneata iar: numai pe mine; unu zice: eu sînt stăpîn, ş-alta iară: eu sînt stăpînă. Cînd v-aţi uni încalte la porunci, nu mi-ar fi greu, că v-aşi asculta pe amîndoi, dar unu zice cea!, altul, ois! Alaltăieri dumneata-mi ziseşi să fac raţa cu varză, coconiţa cu capere. Raţa era una şi eu nu ştiam ce să hotărăsc. Făcui pe voia dumitale, de, ca stăpîn, ca cap al casei, şi-mi găsii beleaua, ba încă o păţirăm amîndoi; pe mine mă lovi cu raţa-n cap de mă opări şi pe dumneata te umplu de ocări. Ia vezi, cocoane, astea toate rătăcesc p-o biată slugă, nu ştie de ce să se ţie şi cui să facă pe plac. De asta şi eu hotărîi cum o da Dumnezeu să-mi caut de drum — nici dumneavoastră n-ăţi peri fără mine, nici eu fără dumneavoastră.

Coconu Anastase: Ia lasă, măi Ioane, că toate astea se fac cum a fi mai bine. Du-te de-ţi caută de treabă şi te-i mira şi tu de schimbarea ce ai să vezi în casa mea.

Ion: Să dea Dumnezeu! Da' mai că n-aş crede. Este o zicătoare veche: cal bătrîn nu mai învaţă în buiestru. Pentru mine, puţin îmi pasă! Bine vezi dumneata că nu-mi place

aici, îmi caut cu Dumnezeu, dar dumneata cocoane, dumneata nu poţi scăpa lesne.

Coconu Anastase: Ba! Ce lesne întorc eu foaia... Acu du-te unde te-am trimis şi vino degrab' înapoi.

Ion: Eu mă duc, dar Dumnezeu să ne scape pe amîndoi. *(Iese.)*

SCENA III

Coconu Anastase *(singur)*: Ticăloasă căsnicie! două lucruri te aşteaptă; sau să iei paru în mînă şi să-ncepi a da în stînga şi în dreapta, sau să fii pricină de rîs al vecinătăţii şi a slugilor tale. Femeia aceasta m-a nenorocit în tot felul şi ca tată de familie şi ca om al soţietăţii. Dar ce era să fac? Mă mîngîi ca omul este muritor şi poate să-i mănînc şi ăştia coliva ca şi celii dintîi, dea Domnu să-mi crească pomelnicu cu numele-i.

SCENA IV

Cocoana Măndica, Arghiriţa şi *cel de sus*

Cocoana Măndica *(fără a se vedea)*: O să mă faci într-o zi, ticăloaso, să uit că-ţi sînt mumă şi să te tratez după cum ţi se cade.

Coconu Anastase: Ce o fi avînd iară?

Cocoana Măndica *(intrînd cu toaleta jumătate)*: Frate, o dată pentru totdauna: ori înfrînezi pe fiica-ta, ori noi nu mai mîncăm pîine şi sare împreună!

Coconu Anastase: Dar ce aveţi? Ce-ţi făcu de te-ai tulburat? Arghiriţo dragă, ţ-am zis să nu-i răspunzi, ea ţi-este mumă, dacă mi-e mie nevastă, trebuie s-o respectezi, fata mea. *(La o parte.)* Ce să fac, nu poci să vorbesc altfel.

Cocoana Măndica: Ai auzit?...

Arghiriţa: Bine, taică, dumneata numai ai întrebat pricină, dar ţi-a spus-o cineva? Ascultă şi îndreptările mele, că doar oi fi avînd şi eu ceva a-ţi zice.

Cocoana Măndica: Ce să zici? Spune! Spune, de! Ce, mă chemi la judecată? Ei, leică, la mănăstire, la mănăstire ca d-alde tine!

Coconu Anastase: Ci că taci, soro dragă, mai dă pas şi altuia d-a vorbi... Mă mir cum nu te mai dor fălcile.

Cocoana Măndica: Mănîncă-ţ-o friptă, cum ai făcut-o! De m-ai fi ascultat pe mine de la-nceput, ea nu era să fie astăzi în starea asta. Auzi lucru dracului, dar de nasu ei este să stea cu mine la oglindă, alături?...

Coconu Anastase: Tu ai învăţat-o.

Arghiriţa: Ei bine, este astă pricină ca să mă-ncarci de ocări şi să mă maltratezi înaintea slugilor! O, vai de acea fată, sărmana, care n-avu noroc să-i trăiască muma care a născut-o, ci a rămas pe mîinile streinilor! O, maică, maică, de ce nu te poţi scula din mormînt numai pentru o singură zi!... *(Plînge.)*

Cocoana Măndica: Mai ştii decît atîta?

Coconu Anastase: Ia tăceţi acum şi lăsaţi copilăriile d-o parte... Du-te, fata mea, de-ţi fă toaleta şi cît vei putea, sufere şi tu, ca să mă faci mai puţin nenorocit.

Arghiriţa: O, cîte nu sufăr numai pentru dumneata, Dumnezeu ştie! *(Iese.)*

Cocoana Măndica: Îţi place? Vezi-o cu ochii şi te bucură! *(Anastase se plimbă fără a zice nimica.)* Vezi ce va să zică a nesocoti sfaturile mele? Le-ai luat totdauna ca nişte priciri ale unei mumi vitrige. Acum bucură-te de ceea ce vezi cu ochii: abia e de 16 ani, şi se prepune să dea legi celor bătrîni.

Coconu Anastase: Măndico, eu doream să-ţi vorbesc de mult, dar niciodată nu ţi-am găsit vreme. Acum, draga mea, fă bine şi mă ascultă.

Cocoana Măndica: Poftim! Ce ai a-mi spune?

Coconu Anastase: Tu ştii prea bine, cînd m-am însurat cu tine n-am fost nici tînăr, nici sărac, şi tu n-ai fost nici tînără, nici bogată!

Cocoana Măndica: Ce vrei să zici cu această?

Coconu Anastase: Ingăduie, că vei auzi. Căsătoria noastră n-a fost nici prin amor, nici prin interes; tu pe mine m-ai luat văduv şi eu pe tine fată îmbătrînită, cu ponosu mahalalii că ai împletit cosiţa albă [1] în casa părinţilor. — Ştii că chiar după cununii, care ne a fost cuvîntul; fata mea, care atunci era de 9 ani şi abia simţea perderea maică-sii,

---

[1] Ai îmbătrînit.

ţi-am încredinţat-o ca cel mai preţios odor. Ţ-am zis: iată-mi fata, fie-i mumă, n-am nimic mai de preţ! Îngrijeşte de dînsa, creşte-o bine, şi, dacă averea ce am nu ţi-e destulă, eu mă voi împrumuta [1]. 7 ani astăzi de cînd ţ-am vorbit astfel, 7 ani de cînd mi-ai făgăduit, 7 ani de cînd îţi faci rîs de averea mea şi de comoară ce ţi-am încredinţat. Pentru această fată eu am suferit toate derîderile ce se aruncă asupra unui cap cărunt ce se pleacă pentru a doua oară supt cununia, pentru această fată am suferit capriţele [2] tale cele neroade, pentru această fată, în sfîrşit, am perdut tot; acum după 7 ani îţi cer socoteală despre ceea ce ai făcut cu dînsa.

Cocoana Măndica: Frumoasă socoteală, după şapte ani! Iacă ce am făcut: ţi-am crescut-o ca un brad! Tu, cu desmierdările tale, ai făcut dintr-însa un diavol!

Coconu Anastase: Măndico, cînd ne-am căsătorit împreună, am făcut-o nesiliţi de nimeni. Ce înţelepţi am fi dacă, nesiliţi de nimeni, noi ne-am desface.

Cocoana Măndica: E făcut!... Ai turbat, ori nu ţi-e d-a bună? Dar ce? Tu pe mine m-ai luat dădacă fiicei tale, şi acum, cînd ai văzut-o că nu mai are trebuinţă de dădăcit, vrei să-mi dai drumu? eşti fermecat, sărace! Şi eu nebună că stau d-ascult astfel de floncăniri... Te-ai săturat de căsătoria? Iacă dealu Mitropoliei, consistoriu te aşteaptă. Nu vei fi tu cel dintîi, nici cel din urmă. Pleacă şi nu mai zăbovi!

Coconu Anastase: Eu îţi vorbesc înţelepţeşte, îţi vorbesc astfel ca şi cînd ne ar ascultă şi alţii. Tu te visezi în zilele-ţi trecute, pe cînd eu anevoit suferеam toate obrăzniciile tale. Femeie ticăloasă! Care este creşterea ce ai dat copilei ce ţi s-a încredinţat? Cum nu ţi-e ruşine ţie însăţi să mai pretinzi a sta cu mine în căsătorie, netrebnico? M-ai crezut ticălos şi ai avut dreptate, fiindcă eu, preocupat cu grija de a-ţi cîştiga îmbilşugarea, nerecunoscătoareo, mă rătăceam săptămîni întregi pîn crînguri şi păduri. Am crezut, nesocotitu, că recunoştinţa va deştepta în tine simtimentele cele mai fragede pentru copila mea. Mi-am zis: astă femeie, ce-am rîdicat-o din ţărînă, se va sili a mă face

[1] In original: *înprumta.*

[2] Capriciile (fr. *caprice).*

fericit. Iată toată greşeala mea, iată crimenul tău. Ai speculat atît de crud creşterea unei fete, care vedea lumea în debravata ta persoană, făcuşi dintr-însa o jucărie a plăcerilor tale şi astăzi, în vîrstă de 16 ani, nu ştie altă decît a rivaliza cu tine în toaletă şi în ticăloşii. Nenorocito, socoteşti că numai dealu Mitropoliii poate să desfacă o căsătorie? Te înşeli! Ea este desfăcută din minutul ce s-a rostit acest cuvînt între acei căsătoriţi. De astăzi înainte tu nu te bucuri decît de ura mea. Poţi să te mîngîi cu dînsa... Atîta meritezi! *(Iese.)*

Cocoana Măndica *(singură)*: Sînt deşteaptă? nu e asta vrun vis? oh! îmi vine isterico! oh!... *(Îşi dă singură palme, îşi rupe turbanurile şi cade pe un scaun.)*

SCENA IV[1]

Cocoana Măndica, leşinată, *Arghiriţa, Coconu Anastase*

Arghiriţa: Ce e! ce e! Vai de mine, neneco! Ce ai păţit? Ajutor! Ajutor!

Coconu Anastase: Ce s-a întîmplat? Ce strigi tu?

Arghiriţa: Uite, maică e leşinată.

Coconu Anastase: Nu te speria, ado curînd odecolon. *(Ocupîndu-se cu a o desleşina)* De n-ar crăpa! Ia vezi, viperă cum suflă... Răsuflarea-i ar otrăvi pe oricine afară de mine, care m-am obicinuit cu dînsa. Aide, de, daţi astăzi!

Arghiriţa: Iată... ah! parcă se trezeşte.

Coconu Anastase: Dă-te tu la o parte.

Cocoana Măndica: Ah!!!... M-ai mîncat friptă, ticălosule! Vai de mine, vai de mine!... Of!... *(Îşi rupe coafura.)*

Coconu Anastase: Ai turbat? ce farafîsticuri sînt astea? Vrei să mă faci de rîs în mahala? Vrei să zică vecinii că ne batem?

Cocoana Măndica: Fugi, fugi! Pei dinaintea mea!...

Arghiriţa: Maică! alină-te!

Cocoana Măndica: Fugi, viespe! Ticăloaso! Pentru tine sînt astea toate şi acum îmi faci pe nevinovată! Aşteptaţi voi, vă viu eu de hac la amîndoi. Vă voi învăţa ce va să zică

[1] Numerotat greşit.

răzbunarea unei femei ocărîte. O! nu e vremea perdută... Şi ţie, bursucule, ţie, care ai prins la limbă, te-oi face eu iară să gîngăveşti şi să te tîreşti la picioare-mi... *(Iese.)*

Coconu Anastase: Ticăloaso!... Dar nu ţi-e mult! Te voi învăţa eu mai nainte... Voi face din tine şi din mine o pildă pentru toţi aceia carii se nasc supt o astfel de nenorocită zodie... Arghiriţo dragă, tu du-te de-ţi fă toaleta să priimeşti pe oaspeţi în locu-i. Ce ştii daca turbarea ei nu va ţinea pînă atunci şi văz că vremea se apropie... Of, mare chin!... De nu-mi va veni şi acum dambla, apoi nu mai mor niciodată.

Arghiriţa: Alină-te taică. Lasă pe mama cu Dumnezeu, nu te mai pune în pricină cu dumneaei... Nu vezi cît e de pizmătareţă? De, ce-i făcui eu, biet, astăzi şi se legă de mine...

Coconu Anastase: Tu!... da' tu nu-nţelegi lumea, tu judici lucrurile numai pe dasupra; eşti prea departe ca să-nţelegi pricina ce o îndeamnă a te urî astfel. Dar eu, o, eu văz prea lămurit, şi astăzi voi arăta acelora ce osîndesc pe un om mai-nainte de a-i cunoaşte împrejurările că nu trebuie să puie niciodată temei pe aceea ce văd pe dinafară! Vor vedea dacă Anastase este un fermecat sau un adevărat om. O, cu cîtă nerăbdare aşteptam să te văz în astă vîrstă... Da! Astăzi voi încheia căsătoria ta, şi mîine voi desface pe a mea!...

Arghiriţa: O Doamne! Cum iei toate lucrurile cu...

SCENA V

Ion şi cei de sus

Ion: Cocoane, fost-am după cum mi-ai poruncit şi iată ispravă. *(Îi dă un răvaş.)*

Coconu Anastase: Bine! Du-te acu de pune la cale ale mesii. Vezi măcar astăzi să fiu scăpat de cîrcotă, şi... Ioane, mai cu economie! Gîndeşte, fătu-meu, că galbenu e 32 şi 1/2... Mai cu milă!...

Ion: Apoi eu, biet, cît poci fac, ştie Dumnezeu... Dar vezi dumneata, cocoane, cînd nu vor fi toate cu-mbilşugare, oala se sparge-n capu meu, şi apoi şi el, săracu, n-a fi de oţel...

Arghirița: Aid', cată-ți de drum, te-ai pornit iar la pîri...

Ion: Coconiță, dumneata bine știi că eu nu vorbesc ce nu mi se cuvine, dar, vezi dumneata, pe mine mă doare colea. *(Își arată inima.)* Dumneata nu te născuseși încă, cînd eu slujeam pe boieru și pe răposata cocoana Elenuță, fie-i țărîna ușoară... Uite, înger, nu om!...

Coconu Anastase *(care în vremea astă se ocupa cu citirea răvașului)*: Rău, de tot rău! Dar vom ști noi să sărim prăpastia. Arghirițo, du-te de pregătește tot pentru priimirea. *(Arghirița iese.)* Măi Ioane, ți-aduci tu aminte de cînd mă cunoști?

Ion: Iacă, tocmai ce spuneam coconiții acum...

Coconu Anastase: Ei bine, măi Ioane! Tu ai mîncat pîine și sare în casa mea atîta vreme. Cînd ai auzit tu că cinstea mea se hrăpește de un ticălos, ce ai fi tu în stare să faci ca să mă scapi?

Ion: Uite, cocoane, în foc ași da.

Coconu Anastase: Ei bine, îmi place să te crez, și vremea nu e departe ca să-mi arăți credința ta. Vroi ca astă-seară, cît va ținea adunarea, să-mi urmărești pe Arghirița, să nu o lași din ochi. Dascălu de ghitară este poftit, vine și el. Pe dînsul și pe dînsa să-ți fie ochii țintă, și, la vreme de nevoie, cînd oi răcni: pă el! să mi-l umfli în gheare ca uleu și să-l închizi în cotețu găinilor. Acum, du-te și nu mă mai întreba mai mult.

Ion: Cocoane! *(Arătînd cu pumnu.)* Ceva de cheltuială pîn fălci?... Știi, pîn calabalîc, nu se bagă de seamă...

Coconu Anastase: Păzește-te să nu-i zdrobești capu și-ncolo rotește-mi-l cum ț-o plăcea! Tăcere și priveghere! — Aid', du-te.

Ion *(ieșind)*: Oh, de mult nu am bătut!...

Coconu Anastase *(singur)*: De aș putea să-l gîbuiesc fără zgomot. Auzi, ticălosul, ce întreprindere îndrăzneață! Parcă nu-mi vine să crez. Trebuie să mă destăinuiesc și nevestii, trebuie să mă consultez și cu dînsa. La asemene împrejurări femeile au totdauna o mare istețime; pe noi ne orbește furia și mai adesea ne căim în urmă de ceea ce am făcut. Ia să cercăm. Măndico! Măndico!

(Arghirița intră, ocupîndu-se a așeza flori într-un păhar.)

Arghirița: Ce poruncești, taică?

Coconu Anastase: Nu te-am chemat pe tine! Maică-tii cum îi mai este? I-a trecut isterico?...

Arghirița: O! acum i-e bine; își face din nou toaleta. Numai puțină rămășiță de mînie o mai ocupă, încolo e mai bine decît altă dată.

Coconu Anastase: Du-te și spune-i din parte-mi să poftească pînă aici.

Arghirița: Ba, ferească Dumnezeu! Eu am hotărît de astăzi înainte să nu-i mai zic nimica, nici de bine, nici de rău! nu mai am nici în clin, nici în mînecă, cu dumneaei...

Coconu Anastase: Curînd te desfăcuși de toate... Mergi unde te trimiț și așteaptă să-mplinești voințele tale după ce te-i vedea cu casa ta. *(La o parte.)* Îmi vine să turbez. *(Tare.)* Aid', du-te.

Arghirița: Taică, nu mă duc, mă iartă, pentru că iar o să se facă cîrcotă; abia se mai alinară lucrurile pînă acum; să nu le mai ațîțăm, că nu mai este vreme d-a se mai împăca; peste puțin o să-nceapă a veni și oaspeții.

Coconu Anastase: Ia ascultă, mă rog, pe bietul Monsieu Jean l-am uitat cu totu.

Arghirița: L-am invitat eu de ieri și mi-a făgăduit că va veni.

Coconu Anastase: L-ai invitat?... Prea bine ai făcut... prea bine... Nu știu ce am cu tînărul acela, am o slăbiciune, aș vrea să fie nelipsit din casa mea, și, ca să-l poci lipi și mai mult de familia mea, am hotărît să-i propui astă seară o însurătoare... cu verișoara ta.

Arghirița: Cu Zinca, taică?

Coconu Anastase: Dar, cu Zinca.

Arghirița: Tocmai!... El nu se însoară.

Coconu Anastase: Și tu de unde știi? De unde-i cunoști inima?

Arghirița: Il auz totdauna ocărînd căsătoria.

Coconu Anastase: Și pe cei căsătoriți... El se va-nsura, te-ncredințez eu, și-l vor defaima și pe dînsul alții. Nu este faptă care să nu tragă după dînsa răsplată, curînd, sau mai tîrziu, asta e o regulă a naturii. Il vor defaima! Da, îl vor ocărî, precum defaimă, precum ocărăște și el, și cînd va ajunge tată, cînd va fi și el cap de o familie și va lua în casă-i dascăli îl vor...

(*cei de sus, Cocoana Măndica* intră repede, îmbrîncind pe Neacşa,

[Cocoana Măndica] : Ce le-ai făcut, cioroaico ? guştere ! fir-ai anatema [1] să fii !... Să mi le aduci din pămînt, că te-a mîncat cîinii !

Neacşa : Apoi cum...

Cocoana Măndica (*lovind-o cu palma peste gură*) : Încă mai ai gură, afurisită ? gaşpere ! Fugi, fugi, piei dinainte-mi că te sfîşii. (*Neacşa iese.*)

Coconu Anastase : Da' ce e, ce s-a mai întîmplat ? Nu-mi spuneţi şi mie ?

Cocoana Măndica : Of ! nu mai poci, nu mai poci, mi s-au mîncat de carne ! Să le vinzi, să le dai dracului, nu mai voi ţigan.

Coconu Anastase : Apoi simbriaşii nu şed, dragă, nici o zi măcar.

Cocoana Măndica : Cumpără, frate, altă naţie, grec, romîn, turc, orice dracu, numai ţigan să nu fie.

Coconu Anastase : Ei bine, ţ-oi cumpăra un arap şi o arapoaică... Te mulţumeşti ?

Cocoana Măndica : Of, numai ţigan să nu fie... Numai cioară, guşter, gaiţă ! Of, îmi vine leşin ! Puţină apă, că mor !... (*Cade pe un scaun.*)

Coconu Anastase : Mă rog, deocamdată nu muri, că am trebuinţă de iscusinţa ta. (*Către Arghiriţa.*) Tu, Arghiriţo, du-te de mai pune la cale cîte ceva să nu se facă iar rătăcire şi certe, ca mai deunăzi. (*Arghiriţa iese.*)

Cocoana Măndica : Ah, cioroaică, numai să nu le găseşti !...

Coconu Anastase : Ia las' acum furia la o parte, şi adună-ţi toată iscusinţa la un' loc, că avem să sărim o groapă.

Cocoana Măndica : Sfătueşte-te cu fie-tă ! Cu mine ce treabă ai ? Singur mi-ai zis că nu mai avem nimic d-a mai împărţi.

Coconu Anastase : Ascultă dintîi ce ţi-oi zice ş-apoi vei face cum ăi vrea.

Cocoana Măndica : N-ascult nimic, nu voi să mai fac nimic ce ţi-ar putea aduce vrun folos ! Nerecunoscătorule, adu-ţi aminte de purtarea ta cu mine, şi să-ţi crape obrazu de ruşine.

---

[1] Fire-ai afurisită, blestemată (gr.).

Coconu Anastase *(la o parte)* : Să-ncep altfel. *(Tare.)* Tu aiurezi, sărmano! Tu nu ştii mai întîi ce am a-ţi arăta.

Cocoana Măndica : Dă-mi pace, şi du-te cu Dumnezeu! Nu voi să văz nimic.

Coconu Anastase : Nici chiar atuncea cînd acel ceva te-ar atinge şi pe tine deopotrivă cu mine, nici chiar atunci cînd acel ceva ar fi împrotiva acelii ce urăşti cu foc?

Cocoana Măndica : Să vedem, isprăveşte o dată, n-am vreme de pierdut.

Coconu Anastase : Ascultă un răvaş ce-mi trimite Zamfirache. *(Citeşte)* „Prietenul meu, mă grăbesc a te pregăti împrotiva unei necinste ce îţi amerinţă familia; din alăturatul răvaş al Domnului Jean vei cunoaşte ce oameni îţi frecantează [1] casa."

Cocoana Măndica *(apart.)* : Jean! M-am topit.

Coconu Anastase *(citind)* : „Nu întreba cum mi-a căzut în mîini; este un joc ciudat al întîmplării. Dumneata, ca un om înţelept, fă aceea ce te-o povăţui mintea, nu te lăsa a te stăpîni de furia, consultează-te cu cocoana dumitale; femeile sînt totdauna mai isteţe în felul acesta."

Cocoana Măndica *(apart.)* : Îmi vine dambla *(Tare.)* Eu pînă acum n-am înţeles nimica.

Coconu Anastase : Acum vei înţelege tot, ascultă. *(Citind.)* „Cît pentru mine, de astăzi înainte nu mă mai poci socoti de împeţit al fiicei dumitale. Sînt om cinstit, şi nu voiesc că în cele dintîi zile ale căsătorii mele să am a război un amor dospit de mai-nainte. Al dumitale, prieten şi slugă, Zamfirache."

Cocoana Măndica : Frăţico, nu mă munci, dă-mi răvaşul lui Jean! Parcă am început a înţelege lucrurile.

Coconu Anastase : Nu te grăbi, ascultă şi pe a lui Domnu Jean, ticălosul!

Cocoana Măndica : Ticălosul!

Coconu Anastase : Ascultă, ascultă şi vei vedea caracter mişelos. *(Citeşte.)* „Arghiriţo, scumpa mea!"

Cocoana Măndica : Scumpa lui! Mişelu!...

Coconu Anastase : „Ne aflăm într-o criză periculoasă. În astă seară aflai că se va-ncheia logodna ta, deşi maica-ta, prin rugăciunele mele, făcu această soare, dar"...

[1] Frecventează (fr. *fréquenter*).

Cocoana Măndica: Of! Innebunesc! Turbez!
Coconu Anastase: Aşteaptă, aşteaptă, să vezi cu desăvîrşit efectul soarelelor tale, aşteaptă să vezi dacă gajurile sînt pentru clasele noastre, dacă ele sînt acele jocuri iscodite numai pentru o simplă petrecere şi o nevinovată desfătare.
Cocoana Măndica: Citeşte la vale, că mor.
Coconu Anastase: „Făcu această soare, dar văz că se apropie a se împlini proverbul: nu e pentru cine se găteşte, ci pentru cine se nemereşte. Rivalul meu, mai puternic decît mine în avere şi în influenţă către tată-tău, va respinge amorul nostru, atît de sacru. Tu vei..."
Cocoana Măndica: Ah! Jean! ah, nemernice!
Coconu Anastase: Ascultă la vale. *(Citind.)* „Tu vei fi tîrîtă prin silă la un imeneu [1] atît de nepotrivit simţirilor şi vîrstei tale. Te voi vedea trecînd în braţele unui om al lumei trecute. Ţi-ar semăna mariajul osîndei celor vechi, carii legau trupuri vii de cele moarte. Ah, scumpa mea..."
Cocoana Măndica: Ah! Jean! Nelegiuitule Jean!
Coconu Anastase: Adevărat mişel! *(Citind.)* „Ah, scumpa mea, puterile-mi slăbesc, condeiul îmi cade din mînă. Nu poci a-ţi scri mai mult decît ca să-ţi aduc aminte jurămintele tale şi făgăduinţa ce mi-ai dat la soareaua trecută, cînd prin gajul ce-ţi dedui aflai vreme a-ţi şopti la ureche şi a priimi de la tine făgăduinţa de a mă face fericit."
Cocoana Măndica: Ah! nenorocite! ticălosule!
Coconu Anastase: Văzuşi ce va să zică gajurile? Văzuşi că Anastase cunoaşte cursul lumei soţiale şi nu defaimă în zadar acel joc numit de tine la mod?
Cocoana Măndica: Isprăveşte, isprăveşte; că nerăbdarea o să-mi aducă apoplixie.
Coconu Anastase: Iată şi sfîrşitul. *(Citind.)* „Ah, Arghiriţo, îngerul meu! Nimic mai mult deocamdată, decît să fii gată ca la cel dintîi semn ce-ţi voi face să te afli în grădină, la a cării portiţă ne va aştepta o droşcă. Adio! Sigur de tine, nu mai adaug a te ruga. Adio, îngerul meu, la revedere." Ei, Măndico, ce zici tu acuma, ce mă sfătuieşti să fac? E, zi! *(La cele după urmă vorbe ale răvaşului, Măndica a leşinat pe scaun.)* Nu răspunzi tu? *(Ducîndu-se spre dînsa.)* Ce? A adormit? *(O mişcă.)* Măndico! Măndico! Ea e leşinată!

---

[1] Căsătorie (fr. *hyménée*).

E!... N-auziţi voi?... Apă!... Aduceţi un pahar de apă curînd!... Sărmana, rău o-nvinovăţeam în cugetul meu; ei îi pasă prea mult de cinstea casei mele. Tot ce face, face prin uşurinţă. Aduceţi mai degrab' apă. *(Ţiganca îi aduce apă. Coconu Anastase o stropeşte, Măndica se trezeşte ca din vis şi strigă.)*

Cocoana Măndica: Ah, Jean, necredinciosule, m-ai mîncat friptă!

Coconu Anastase: Necredinciosule?! Ce va să zică asta? Aici este un mister...

Cocoana Măndica: Frate, nu mai e de gîndit, Jean este bun de spînzurat, de dat la ocnă, să-i pîrlească cineva ochii cu tăciunele, să-i... taie capu de patru ori... să-l schilodească în bătăi.

Coconu Anastase: Nici una din aste, şi dacă aş fi ştiut că o să te-nfuriezi atîta, că cinstea mea or să te costisească mai mult decît pe mine, nu te-aş fi chemat la sfat.

Cocoana Măndica *(viindu-şi în simţire)*: Auzi? Acuma, na! Auzi vorbă? Ce? Eu nu sînt deopotrivă cu tine în astă familie?

Coconu Anastase *(apart.)*: Necredinciosule!... Hm! Să ne silim a descoperi aceasta... Lasă, scumpa mea, am pus eu la cale despre toate. Peste vro trei ceasuri cel mult, îţi voi da în mînă pe necredinciosul, pe mişelul acela şi îl vei pedepsi. Pînă atunci, ţine, mîngîie-te cu răvaşul lui.

Cocoana Măndica *(ducîndu-se din scenă)*: Ah! Jean! Îmi voi răzbuna! *(Iese.)*

Coconu Anastase: Nu mai încape nici o îndoială; bănuielile mele se înfiinţară; furia ticăloasei mi-a descoperit tot. Răbdare şi curaj, şi astă-seară se vor descoperi toate, şi toate vor lua sfîrşit. Ticăloasă soartă ce mă apasă!!...

(Cortina cade.)

ACTUL AL DOILEA

Teatrul înfățișează două apartamente, din care unul mobilat mai modern, iar cellalt după modă veche; scena este împărțită în două, drept pîn mijloc, în fața spectatorilor; în apartamentul din dreapta actorului, se vede adunarea jucînd gajuri, unde Coconu Eftimie, suit în picioare pe un scaun, cu o mătură într-o mînă, cu o furcă într-alta și cu o bonetă în cap, stă în atitudă[1] nemișcătoare. — In cellalt apartament, se vede Coconu Anastase cu sluga Ion, care e vîrît supt un pat.

SCENA I

Tot personalul, afară de *Jean* și *Coconu Zamfirache*

Cocoana Măndica: Ah, mă doare.
Coconu Eftimie: Și pe mine mă doare.
O mosafiră: Dumneta taci, statuiele nu vorbesc... Ce te doare?
Cocoana Măndica: Inima mă doare.
O mosafiră: Pentru care floare?
Coconu Eftimie: Zi, chera mu[2], pentru mine, și mă scapă.
Cocoana Măndica: N-am vreme... Pentru cucută.
Chir Ștefan: Ah, mă doare.
Cocoana Măndica: Ce te doare?
Chir Ștefan: Inima mă doare.
Coconu Eftimie: Pentru Dumnezeu, mult o să vă mai doară inima, mult am să stau aice?
Ion *(scoțînd capu de supt pat):* Cocoane, mult o să mai stau ghemuit ca vai de mine?
Cocoana Măndica: Ți-am zis că statuiele nu vorbesc.
Coconu Anastase: Vezi că n-a mai venit! — Mai rabdă!
Cocoana Măndica: Pentru care floare?
Chir Ștefan: Pentru busuioc.
Arghirița: Ah, mă doare!

[1] Atitudine (fr. *attitude*).
[2] Cocoana mea, doamna mea (gr.).

Chir Ştefan: Ce te doare?
Arghiriţa: Ah, inimă mă doare.
Ion: Cocoane!
Coconu Anastase: Carnacsi![1]
Chir Ştefan: Pentru care floare?
Ion: Pentru blestematu de Jean cîte nu suferim...
Arghiriţa: Pentru garofiţă.

SCENA II

Jean şi cei de sus

Jean intră încocoţat cu un buchet de flori în mînă, cu flori la butonieră; se răţoieşte pe la toţi, împarte flori pe la dame, şi în sfîrşit se pune lîngă Cocoana Măndică, care în toată vremea acestii scene îi dă ochiri furioase şi din cînd în cînd îi şopteşte, zicînd la o parte: „Mişelu!"

Jean: Bonsoar la cocoane şi la boieri! *(Cu toţii i se închină.)*
Chir Ştefan *(în parte)*: Pentru noi, biet, nici o vorbă.
Cocoana Măndica: Bonsoar, Monsieu Jean.
Arghiriţa: Dar se vede că eşti prea ocupat de ţ-ai adus aminte aşa de tîrziu de noi.
Jean: Demoazelo! Fiecare om îşi are cuvintele sale.
Cocoana Măndica: Da! Da! *(La o parte.)* Îmi vine să-i scoţ ochii.
Coconu Eftimie: Domnule Jean! Şi mă iartă, măcar dumneata fii mai milostiv cu stacutele[2], că damele şi cu boierii ăştia se uniră toţi împrotivă-mi şi mă stîlpiră după cum vezi. *(În cellalt apartament, ţiganca intrînd repede.)*
Neacşa: Cocoane! Au venit!
Coconu Anastase: Acum, la locul tău! *(Ţiganca iese.)* Ioane!
Ion *(scoţînd numai capu)*: Gată?
Coconu Anastase: Au venit?
Ion: Bine că-l aduse dracu.
Coconu Anastase *(intră într-un dulap, în felul garderopei)*: Măi! cînd oi tuşi, să fii gată.

---

[1] La dracu, plesnire-ar! (turc.)
[2] Statuiele.

Cocoana Măndica: Monsieu Jean, negreşit că pentru gazda ai avut bunătate a culege buchetul?

Jean: Madam! Aş face o nedreptate adunării, cînd un buchet se alcătuieşte din mai multe flori şi fiecare ar putea a se-mpărtăşi dintr-însul; aşadar, să-ncepem, şi încă de la dumneata. *(Dîndu-i o garoafă şi zicîndu-i încet.)* Semnul unui amor focos.

Cocoana Măndica: Mersi. *(apart.)* Mişelul!

Jean: Pentru dumneata, demoazelo, o mică floricică albastră; ea vorbeşte de sine *(încet)* şi îmi arată dorinţa.

Arghiriţa: Mersi, monşer! *(Încet.)* Ea va fi ascultată!

Coconu Eftimie: Ia ascultaţi-mă, boieri şi cocoane!

Chir Ştefan: Pentru noi iar nici o vorbă; trebuie să mă fac boier sau mă-mpuşc!

Jean: Ei bine, cocoanelor, eu mijlocesc iertarea lui Coconu Eftimie.

Coconu Eftimie *(sărind după scaun)***:** Bravo, tînărule, toate stacutele pe lumea cealaltă or să-ţi aducă plocoane.

Ion: Ce dracu de nu mai vin?

O mosafiră: Da' bine, Chir Ştefane, dumneata, de ce stai aşa tăcut? Unde tot gîndeşti?

Chir Ştefan: Ia, demoaselo, la a lume, biet, cum e făcută pe dos...

O mosafiră: Ai dreptate, dar nu pentru toţi, numai pentru unii.

Cocoana Măndica: Vă curteniţi, vă curteniţi, Chir Ştefane.

Chir Ştefan: Ast chir îmi chirie-n cap... Aş da jumătate din averea mea numai să scap de dînsul. De groaza lui nu mă mai duc nici la biserică.

Jean: Ei bine, să-ncepem d'a capo jocul, să mă-nşel şi eu, să-mi dau gajul.

Arghiriţa: Oare nu te-ai mai înşelat niciodată?

Jean: O dată în viaţa mea.

Cocoana Măndica: Mă tem că mai de multe ori.

Coconu Eftimie: Ei bine, altu nu se mai face stacută, cum îi ziceţi? Aşi vrea şi eu să rîz de alţii, cum alţii au rîs de mine.

Cocoana Măndica *(cu o batistă în care sînt gajurile)***:** Acum, Cocoane Eftimie.... Îndată, să-mi dea şi dumnealui un gaj... Aide, M. Jean, înşală-te de bună voie şi dă-ţi şi dumneata gajul, apoi Coconu Eftimie va zice ce să se facă.

Jean: Poftiți *(dînd un inel)* dar boieru, mă rog, unde se află? Nu-l văzui.

O mosafiră: Ne ceru iertăciune pentru puțin și se duse făgăduind că va veni.

Arghirița: Mamă, să-ncepem, perdem din vreme...

Cocoana Măndica *(scoțînd un gaj)*: Atansion![1]... Acesta ce să facă?

Chir Ștefan *(care în astă vreme moțăia din cînd în cînd)*: Pitar!

Toți: Ha! Ha! Ha!

Coconu Eftimie: Cui e foame, codri visează.

Chir Ștefan: Ha! Ha! Ha! Cu toate că rîz, dar, zău, nu știu pentru ce!

Jean: Pentru dumneata vere. Spune drept, ce visai dineaori, cînd te fură somnul?

Cocoana Măndica: Visul dumnealui cel obicinuit.

Chir Ștefan: Cam ai dreptate, chera mu, fiecare, biet, de ce îi pasă, și fericit acela care nu doarme lesne, și-n somnul lui nu vorbește, că atunci, adevărat că dracu s-ar încălța cu opinci de fer și ar juca controdanț în lume.

Coconu Eftimie: Știți că are cuvînt.

Chir Ștefan: Adecă mie îmi pare ciudat; de ce atîta rîs că un om adormi nițel?

Jean: Nu e pentru somn, Chir Ștefane.

Coconu Eftimie: Pentru vis, vere, pentru visu tău de pitar!

Chir Ștefan: Și mai mult mă mir, eu am visat slava. Slava o visați toți, o goniți toți, nu vă săturați de dînsa ori în cîtă cătime va veni... Ș-apoi dorințele în lume sînt cam ciudate: unu visează slavă, altu amor, altu bogăție ș-altu altele; eu, biet, prin vîrstă, trecui de amor, prin muncă, dobîndii avuție... Slava mă trudește, îmi mărturisesc păcatu. Mi se rumpe inima de durere, cînd, într-o adunare auz îndreptîndu-se orice vorbă cu: boieri și cocoane! Eu atunci mă văz umbră, un nimica, o umplutură zădarnică, un om venit ca să facă număru de 8, unde sînt șapte.

Arghirița: O, Doamne, Chir Ștefane, cîți oameni vrednici de titluri și ranguri se tăvălesc pîn lume...

Jean: Încalte dumneata ai o avere, și oricînd poți zice: n-am trebuință de nimeni! Dacă nu voi putea interesa altfel pe oameni, îi voi face cel puțin să zică cînd m-or vedea:

[1] Atențiune (fr. *attention*).

„iată rachierul cel bogat“... Dar sînt alţii de altă vîrstă, de alte merite, de alte condiţii şi tot nu au putut să-şi facă decît un D. la început.

Coconu Eftimie: Aşa e lumea, vere!... Răbdare... Sînt treti logofăt de 26 de ani, făcut-am slujbe ca acelea, slujbe însemnate ţării, şi tot treti logofăt... Cînd fură turcii cu rezmiriţă, cine mai era ca mine? Într-o zi de dimineaţă pînă la prînz, făcui o mie trei sute de cară de beilic. Rumînu tremura ca vargă la numele Eftimie. Îmi aduc aminte — Doamne iartă-mă, şi acum îmi vine să rîz — un ţăran, ca să scape de beilic, dosi unu din boi, zicînd că n-are decît unu, că vai de el, că i l-au mîncat lupii. Cînd am răcnit o dată: avradini chiopec![1] puneţi-l pe dînsul la jug! şi ridicai resteu, nă!... să-mi fi văzut pe rumîn cum alerga capchiat pîn sat, şi făcu ce făcu, găsi bou îndată. Bre, bre! Ce era şi p-atunci! Ce vremi fericite, ce locmale... Mă jucam cu banii!!

Chir Ştefan: Să mă ferească Dumnezeu de o asemenea vrednicie.

Coconu Eftimie: Dar acu, cînd cu ruşii, cine era tare şi mare? Eftimie, săracu! Călauză vrei să zici, la magazii, pazarnic, cvărtalnic, tot... Şi, cum îţi spui, nimic!... Tot treti logofăt... Dar ce nu făcui?... Vrei să zici să capăt vro cruciuliţă cît de mică... Aş! Fugea crucea de mine, parcă aş fi fost afurisit. M-am ales tocmai la spartul tîrgului cu un: bravo, Eftimie! Dobrăi ciolovec!...[2] Şi încolo, tot treti logofăt!... Acu... acu nici că mai trag nădejde de-năintare, acu alte dănănăi: auzi că boieru trebuie să ştie carte multă, parcă o să se facă profesor la Sfîntu Savă!... După ideea mea, boieru trebuie să fie un om trupeş, să-l prinză ighemoniconu, să fie eschiuzar la vorbă, şi-ncolo să ştie atîta cît la vreme de slujbă să-şi facă raporturile singur.

Jean: Mă bucur, Cocoane Eftimie, de norocirea ce avui a face cunoştinţa dumitale. Eşti unic în felul dumitale şi trebuie să fii şi fericit.

Arghiriţa: Ba fericit cumsecade, zău!

Coconu Eftimie: Chiar cum ai zis! Nu mă dau pe zece săr-

---

[1] Cîine de muiere (turc.) Expresie injurioasă.

[2] Bun om, de ispravă! (rus.)

dari d-ăştiia de modă. Auzi, boier, şi să-mi umble îmbrăcat deopotrivă cu un carătaş. De, da' de unde o să-l cunoască mojicul, să-i facă loc? N-are ighemonicon, n-are mersu ăla, de departe, frate, parcă îţi strigă: dă-te-n lături, trece boierul. Of, zău, rele vremi am ajuns! După Agatanghel, antihrist e în vîrstă de şase ani. Rîdeţi, dar să vă spui ce mi se-ntîmplă mai deunăzi: aci, la spatele casei mele, şade o femeie ce n-a fost niciodată măritată, dar are un copil. Ast copil s-a născut în seară de Sfîntul Vasile, la vileatu 840. Ei! apoi ce veţi zice, că copilul ăsta s-a născut cu 2 dinţi d-asupra, ochii lui, Dumnezeu să mă ierte, parcă sînt roşii, uneori ca de iepure alb. Vine des pe la mine, şi, crede-mă că, de frică, mă port bine cu dînsul; văz în el pe antihrist... Într-o zi fulgera, şi el venise în pridvor la mine; ei! apoi ştiţi urlete ce trăgea, parcă era un lup flămînd... Doamne iartă-mă, dar uite, numai dracu-n el.

Arghiriţa: Ş-aşa, dumneata eşti vecin cu antihristu?

Coconu Eftimie: Ba vecin, zău... Mai bine nu mai veneam de la ţară să mă aşez aice.

Jean: Ia să lăsăm pe coconu Eftimie cu antihristu şi să profităm de vreme.

Cocoana Măndica: Dar vezi dumneata, că al meu nu mai vine...

Coconu Eftimie: Ce, ai şi dumneata vrun antihrist?

Arghiriţa: Ia lăsaţi gluma! Papa să nu mai vie d-atunci! ce, Doamne iartă-mă...

Cocoana Măndica: Să ştiţi că s-a dus la Coconu Zamfirache; are mare slăbiciune cu creştinu ăla.

Coconu Eftimie: La Dănciulescu?

Cocoana Măndica: Da! Ce posac romîn!

Chir Ştefan: Dar e arhon pitar.

Arghiriţa: Iar la prochimen[1]... Bietu Chir Ştefan ne-ar face un bal în toată forma, cînd s-ar trezi într-o dimineaţă că îl cheamă şi îi dă diplomă de pitar.

Jean: Nici că e vorbă.

Coconu Eftimie: Măre, ia lăsaţi, se obicinuieşte cineva şi cu a pităria şi nu îi mai gîdilă auzul... Iacă, eu, nu mai departe, doar la împrejurări ca acelea de nu-mi face treti

---

1 Idee fixă (gr.), „obiectul convorbirii, ideea despre care este vorba". Este întrebuinţat în expresia *a veni la prochimen*, „a reveni la ceea ce vorbeam pînă acum".

logofăt al meu vreun folos, dar încolo, zău... ca și cei fără dînsul! Că doară nu cumva socotiți că acest ighemonicon ce am și ifos cu care mă port cu fiecare îmi vine de la rang? Ha! Ha! Ha! Astea sînt din naștere, fraților, astea sînt daruri dumnezeești, date numai unora ca să jintuiască pe alții. Eu mă uit la Serdaru Murgulescu, vecinu meu... Uite, se freacă cu dulgherii și cu băcanii, ca și cînd ar fi brăslaș cu dînșii. Mai deunăzi, în ziua ajunului de Bobotează, la biserică, cît p-aci să ne stricăm la ceafă cu dînsul. Ieși părintele Dionisie — și ăla un prost, Doamne iartă-mă, îmbătrîni la enorie și nu-și cunoaște arhontologhion mahalalii.

O mosafiră: Dar bine, ce pricină avurăți?... Că mă aflai și eu acolo, dar nu putui înțelege?

Coconu Eftimie: Ai să vezi, chera mu... Acu, și la biserică, ca în toate locurile, boieru trebuie să aibă protia [1].

Jean: Ba, să mă ierți, arhon treti logofăt, dar aici te cam găsesc greșit. Înaintea lui Dumnezeu toți sîntem deopotrivă. Evanghelia nu alege pe boier din plugar, pe împărat din rob.

Coconu Eftimie: Na me tapsis, bei mu! [2] Nu ții minte bine evanghelia... Adu-ți aminte că zice într-un loc: ta tu Chesaros, Chesari! [3] care am tîlmăcit-o eu că zice: fiecare trebuie să-și cunoască lungu nasului.

Cocoana Măndica: Rău tîlmaci! Ce-are a face una cu alta?

Coconu Eftimie: Dumneata, chera mu, nu știi unde bate asta... As ine... [4] Să venim la istoria cu serdaru: ieși, zic, preotu cu miru. Acum a început a veni I-iu ta sevasnia ipochimena [5], apoi ctitorii după dînșii, cîți se aflau de protipentada, apoi au năvălit arhondologhion de toată mîna, cum am zice, a venit și rîndul nostru. Acum eu, de datorie, făcui rînd serdarului... O dată mă trezesc cu un cap pleșuv al unui simigiu, se-ntinde la popa, și popa, nici una, nici două, țop, îi trîntește miru pe frunte, și anafora în mînă... Ha! ha! ha! simigiului, anafură în mînă.

---

[1] Întîietate! (gr.).

[2] Să mă-ngropi, stăpînul meu! (gr.) Expresie prin care se întărește o afirmație; păstrată și în romînește: *Zău! tățico, parol! să mă-ngropi!* (Caragiale, *O noapte furtunoasă,* în *Opere,* I, E.S.P.L.A., 1952, pg. 60).

[3] Ce e al Cezarului, Cezarului (gr.).

[4] Fie și așa! (gr.).

[5] Întîiul între persoanele venerabile (gr.).

Chir Ștefan: Apoi iată vorba mea, biet: acu, de unde știi dumneata dacă acel simigiu, în calitatea lui, nu te întrece pe dumneata și, ca simigiu, în soțietate, nu este de trebuință deopotrivă cu dumneata... Ba nu! Spune-mi, mă rog.

Arghirița: Chir Ștefan are dreptate.

Coconu Eftimie: Nu mă pogor eu pîn-acolo cu socoteală. — Ascultă, ascultați la vale.

Cu toții *(ocolindu-l)*: Ei! mă rog!

Coconu Eftimie: Curaju simigiului dete gest la o mulțime de băcani, carii stau acolo și mă trezesc cu Chir Petcu că mă și cotește și se vîră... Unde ți-l iau de guleru fermenelii și unde ți-l sucesc în loc și dau brînci serdarului înainte să-și ție locu, iar el... poftim boier este el?... știți ce face? Se dă în laturi și-mi zice să las creștinii în pace. E, m-am aprins, n-am mai putut ținea și i-am spus că niște asemenea boieri ca dînsul au dat nas mojicilor, au stricat toată sistima de arhontologhion, și, pe nesimțite, au urcat pe toți ăia pînă la dînșii... și cum îți spui, ne ciorovăirăm puțin. Vezi, eu nu sînt aristocrat, dar iar pînă acolo nu mă las a mă lua în picioare fiece om.

Chir Ștefan: Nu te lăsa, Cocoane Eftimie, nu-ți lăsa ighemoniconu să se tăvălească... Iar venii la vorba mea d-adineaori; văzuși, demoazelo, că avui dreptate a visa a pitar. Poftim, cînd Coconu Eftimie nici la mir nu ne mai dă voie dacă n-avem cin.

Jean: Apoi, Chir Ștefane, nu putem judeca pe toți boierii după Coconu Eftimie, unu ca nici unu, și te încredințez că astăzi este unic în felu dumnealui. Căzură toate obiceiurile cele rele, împreună cu epocele lor. Boierii acu sînt mai cu osebire oameni, și, prin urmare, mai cu osebire boieri. Astăzi omul cinstit de orice treaptă, de orice meserie, își are drepturile sale, nu este desprețuit de nimeni, priimit în toate casele, își face roată întocmai ca și boieru.

Coconu Eftimie: Și, zi, acum nu mai avem arhontologhion? Ș-apoi să nu crez eu că antihristu este de 6 ani? Ba, zău, este!

Chir Ștefan: Și ce e mai rău, îl ai și vecin. Dar nu crez eu să-ndrăznească pînă la treti logofăt.

Cocoana Măndica: Ba, să mă ierți, aceea e vorbă, dracu nu prea face alegere.

Coconu Eftimie *(își scuipă în sîn)* : Btu! btu! Mă rog, chera mu, să schimbăm vorba, că nu ne va fi d-a bună. Noi de la gajuri am ajuns la dracu...

Arghirița : ...Și d-acolo cine mai știe unde ne vom trezi! Mai bine scoate mama un gaj și Coconu Eftimie să poruncească; aid' la rînd. *(Toți se pun închipuind un rond.)*

Cocoana Măndica : Ast gaji ce să se facă?

Coconu Eftimie : Statuca, ca mine!

Toți : Ha! ha! ha!

Cocoana Măndica : Ce e aceea statuca?

Coconu Eftimie : Ce mă făcurăți pe mine dineaori.

Jean : Apoi să mai schimbăm, nu tot aceea.

Coconu Eftimie : Apoi, porunciți altcineva, că eu nu mă pricep! *(Către Arghirița.)* Zi dumneata în locul meu! Te fac vechil...

Arghirița : Să se facă duhovnic, dacă va fi cavaler, iar de va fi damă, oglindă.

Cocoana Măndica : Poftim, Monsiu Jean.

Jean : Tocmai eu mă brodii... Gătiți-vă acum a nu-mi ascunde nimica și să începem de la Coconu Eftimie. Poftim, boierule!

Coconu Eftimie : Nu mă pricep de loc la jocul ăsta.

Cocoana Măndica : Iacă, să-ți mărturisești păcatele.

Coconu Eftimie : Da' cum, ciorile?

O mosafiră *(către Chir Ștefan)* : Are haz s-o ia serioz și să-nceapă a-nșira cîte a făcut!

Cocoana Măndica : Aid', că perdem din vreme... Asta o s-o facem toți...

Coconu Eftimie : Bine, frate, aice de față cu toți? Megas i si Chirie [1] !!

Arghirița : Ba în cellalt apartament.

Coconu Eftimie : Așa tot mai merge. Dar ia ascultați-mă: ce i-oi spune eu o să le dea de față sau numai dumnealui o să le știe?

Chir Jean : Dar cum, Doamne iartă-mă, să le dea de față! Duhovnicu spune lumii ce aude?

Coconu Eftimie : Nostimon to ondi [2] să stai să te spovedești la toți ăia... Bine zic eu că antihrist e de 6 ani...

---

[1] Mare ești, Doamne (gr.).

[2] Nostim, într-adevăr (gr.).

Cocoana Măndica: Nu mai codi... Nu ştii dumneata că nu e galant să te dai în laturi într-o adunare de aceea ce fac toţi. Poftim, M. Jean porneşte!

Jean *(trecînd în cellalt apartament):* Poftiţi, păcătoşilor, urechile-mi stau gată.

Cocoana Măndica: Iar tu, Arghiriţă, pînă ţ-o veni rîndul, te du cu dumnealor şi arată-le florile cele de America din florărie. *(Ies cu toţii.)*

SCENA III

Cocoana Măndica singură într-un apartament, iar în cellalt *Coconu Eftimie, Jean* şi *Ion,* scoţînd din cînd în cînd capu de supt pat

Cocoana Măndica: Ah, ticălosule, socotesc că mi-a venit vremea a-mi răsbuna. Ţ-oi arăta, mişelule, ce va să zică a vicleni un amor. *(Şade pe un scaun şi citeşte un răvaş.)*

Jean *(pe un scaun şi Coconu Eftimie, în picioare, dinainte-i):* Nu mă ţinea mult, că n-o să am vreme şi pentru ceilalţi păcătoşi.

Cocoana Măndica: Ah! nemernicule.

Coconu Eftimie: Ei, bine, dacă aşa e obiceiu, aşa să fie; pentru întîia oară mă spovedesc la neamţ.

Jean: Tot atîta... Păcatele să fie spuse... Dar la neamţ, la turc, la ovrei, tot atîta...

Coconu Eftimie: Ei apoi să nu crez eu că antihristu e de şase ani? Telos panton [1], cum fac toţi, şi eu. Ascultă dar, domnule duhovnic... *(Apart.)* Dar nu i le spui toate... *(Tare.)* Este acum aproape de o lună, de cînd veni într-o zi o văduvă la mine cu nişte giuvaericale să le puie amanet; după modă din piaţă, îi dedui jumătate preţul lor şi nici un înscris. La 9 zile veni să mi le ceară, aducîndu-mi banii... Eu nu i le-am dat, i-am zis că nu o cunosc cine e şi am dat-o în brînci afară.

Jean: Rău, de tot rău; trebuie să i le dai, să-i ceri iertare şi altă dată să te păzeşti, fătu meu, de asemene faptă.

---

[1] În sfîrşit (gr.).

Coconu Eftimie *(apart.)* : Poftim, fătul său! Să i le mai dau, durea-m-ar capu!

Jean : Ei, la vale!

Coconu Eftimie : In zilele trecute, trecînd pe la vecinul meu, Raicu cîrciumaru, era o gîlceavă... Eu mă făcui judecător, îl găsii pe dînsul vinovat. El obrăznici, m-a atins la ighemonicon şi mi-a înşirat cîte şi mai cîte. Ii tot pîndeam, vreme d-atunci. Nu sînt 5 zile de cînd se mai făcu o gîlceavă la dînsul şi, dînd el brînci celuilalt, se sgîrie pe obraz de latura uşei. Eu chemai pe sgîriatul la mine, îi făcui o jalbă; l-am îndemnat să-l pîrască că a dat cu cuţitu, i-am dat şi eu o mărturie că l-am văzut, am pus şi pe sluga mea de a iscălit-o şi acum Chir Raicu al meu zace la puşcărie.

Jean : Rău, de tot rău. Dumneata mă faci să tremur de frică.

Cocoana Măndica : Of! mor de nerăbdare! *(Mergînd la uşă.)* Ei bine, n-aţi mai isprăvit? ce, Doamne iartă-mă, multe păcate ai!...

Coconu Eftimie : Acum, îndată, numai unu să mai zic.

Jean : Vine şi rîndul dumitale numaidecît.

Cocoana Măndica : Ticălosule! Nu ştiu, al meu ori al tău...

Jean : La vale.

Coconu Eftimie : Am o sforicică de moşie. Pe dînsa sînt şi cîţiva moşneni : unu dintr-înşii este baştinaş. L-am cam pîndit eu la trebuinţe şi l-am împrumutat cu bani. Intr-o duminecă îl chemai acasă împreună cu aleşii satului, carii îl pizmuiau; i-am îmbătat pe toţi şi lui i-am mai dat 8 galbeni şi i-am luat moşia. Am făcut înscrisul vînzării, i-am luat sineturile şi acum îl am clăcaş.

Jean : Boierule, dumneata eşti un om primejdios! Bine, prin astfel de mijloace îţi faci dumneata moşie?

Cocoana Măndica : Tot nu aţi isprăvit?

Coconu Eftimie : Acum, chera mu, poţi să pofteşti. Da' bine, domnule, adică numai eu am făcut astfel? O doamne, taică părinte, dumneata tot copil eşti... Dar cîţi nu au făcut ca mine, şi astăzi stăpînesc moşii cu sute de clăcaşi, şi nimeni nu le mai ia socoteală...

Cocoana Măndica *(intrînd)* : A trebuit în sfîrşit să intru eu să gonesc pe păcătos.

Coconu Eftimie : Trebuie să te mîndreşti că păcătosu fuge dinaintea dreptului. *(Iese în cellalt apartament.)*

Cocoana Măndica *(de la uşă)*: Treci şi dumneata la florărie, unde sînt mosafirii.

Coconu Eftimie: Prea bine, chera mu, adu-ţi aminte de păcate şi nu ascunde nici unu. Duhovnicu nu prea dă la canoane. *(Se duce.)*

SCENA a IV-a

Cocoana Măndica, Jean, Ion

Jean: Coconiţă! Fericită întîmplare să mă văz singur cu dumneata, să-ţi poci descoperi o taină. Eu să mă spovedesc în locu dumitale.

Cocoana Măndica: Ticălosule! uite-te drept în ochii mei!

Jean: Ce va să zică această? De unde-ţi vine să mă maltratezi în astfel de chip grosolan?

Cocoana Măndica: Nemernicule! Mă iubeşti, ai? Zi şi noapte la mine gîndeşti! Eu sînt îngerul tău, viaţa ta, fericirea ta, raiul tău! Mişelule!...

Jean: Visez! Sînt vîndut.

Cocoana Măndica *(băgîndu-i răvaşu în ochi)*: Citeşte, Monsieu Jean, citeşte, nemernicule, şi dă-mi răspunsul! Nu socoti să mai doseşti. Toate le ştiu, toate le-am aflat.

Jean: Ei bine, dacă le ştii, dacă le-ai aflat, nu văz nici o trebuinţă d-a ţi le mai repeta; asemenea şi a ţi le ascunde. Inima mea nu a mai putut lupta, cugetul tace înaintea glasului inimii. Iubesc, sînt iubit, iată-mi greşeala...

Cocoana Măndica: Iubeşti! Eşti iubit! Dar bine, ticălosule, ce te-a silit a specula amorul meu, nevinovăţia mea, inima mea, astă inimă făcută numai pentru a iubi, astă inimă pusă în cîntece de tinerimea mahalalei, pe care am despreţuit-o numai pentru tine, nerecunoscătorule!

Jean: Fiindcă acu nimic nu mai este ascuns, nici eu nu voi ascunde. Îţi voi mărturisi cugetele mele, şi dacă dumitale ţi-or părea mişeloase, le voi da de faţă tutulor ca să le judece.

Cocoana Măndica: Zi, zi, om de nimica! Să vedem ce îndreptări o să-ţi faci.

Jean : Aş dori să am mai mulţi martori, dar, cu toate aceste, ascultă dumneata : sînt doi ani întregi, de cînd frecantez casa dumitale. Cînd am venit întîi, pe fiica dumitale am găsit-o într-o vîrstă ce atunci se forma, iar pe dumneata într-un ocol de curtezani de toată mîna.

Cocoana Măndica : Bine că ţii minte, neomenitule, bine că mărturiseşti singur că nu eram o căzătură.

Jean : Nu te grăbi, madam... Eu, ca tînăr, atunci ieşit din sînurile şcoalei, nu cunoşteam lumea, fără să mai gîndesc la urmările unui amor, am dat voie inimii mele a alege; ea a ales pe Arghiriţa.

Cocoana Măndica : Zi, zi la vale, nemernice !

Jean : Dar Arghiriţa era de o vîrstă prea tînără, de o experienţă prea slabă şi soarelele ce dumneata dai necontenit curtezanilor dumitale săpa mormîntul virtuţii sale. Eu am gîndit un mijloc de a o apăra ; acesta fu să răspunz la curtea ce începuseşi a-mi propune, să te desfac prin amoru-mi de acel droi de curtezani, să apăr prin această virtutea fiicei dumitale care era în primejdie, totodată şi cinstea casei lui Coconu Anastase, pentru care mahalaua începuse a vorbi.

Cocoana Măndica : Ticălosule ! Tu ai păstrat cinstea casei mele ?

Jean : Ascultă pînă în sfîrşit. — Singură dumneata poţi mărturisi pînă unde ai ajuns cu amoru-ţi, că, în curs de doi ani, n-ai dobîndit nici măcar un sărutat. Prefăcuta mea sfială îţi opri căderea, nădejdea d-a mă dobîndi te retrase din calea perzării ; te făcuşi virtuoasă pe nesimţite şi fiica dumitale rămase în deplina mea stăpînire.

Cocoana Măndica : Of ! mor ! îmi vine isterico ! Şi nu poci să ţip ! O să crăp !

Coconu Anastase *(din dulap)*: Ce bine ai face !

Jean : Ii însuflai pe cît putui, împreună cu amoru-mi, nişte simtimente casnice, pregătindu-o a-mi fi soţie. Deosebirea stării noastre, pretenţiile lui Coconu Anastase d-a avea un ginere înstărit mă ţinu departe de a-i propune mîna mea de soţ fiicei sale. Aşteptam din zi în zi a mi se-mbunătăţi soarta... Dumnezeu a vrut astfel : scriam ca candidat de trei ani la o canţelarie, şefii mei văzînd silinţele mele, răportară despre mine ; azi dimineaţă am priimit postul de reghistrator, mă trecură în ştat, şi-mi asigurară

viitorul. Pe de altă parte, mătuşa mea muri şi mă lăsă clironom pe toată averea sa care nu e puţină.

Cocoana Măndica: Inimă, inimă n-ai, ticălosule! Ş-aşa n-ai nimic.

Jean: Inimă? Inimă am, dar nu pentru dumneata. Dar n-auzişi sfîrşitu... Eram gata a o fura... Confuziat[1] de amor, am greşit un minut, dar am venit numai pentru d-a-mi îndrepta greşala. Sînt îndoit de mulţumit şi văz că şi aici mi-a slujit norocu, că răvaşu n-a căzut în mîinile Arghiriţii.

Cocoana Măndica: Uite-l, uite-l! Cu dînsu o să-ţi scoţi ochii.

Jean: Un asemenea răvaş m-ar putea ruşina într-o zi, cînd ea mi-ar putea zice că o dată cel puţin am fost mişel, chemînd-o la o faptă nevrednică de o fiică. Astăzi voi propune lui Coconu Anastase pentru fie-sa şi crez că nu voi fi refuzat. Am încredere în mine, într-însul şi în Arghiriţa.

Cocoana Măndica: Aşa, ticălosule! Dar nu poţi prevedea sfîrşitul. Inima mea, astă inimă pusă de atîtea ori în stihuri de tinerimea mahalalii, astă inimă batjocorită de un mişel, ce răzbunare socoteşti că îţi găteşte?!

Jean: Nu-i nimica. Inimii dumitale socotesc că-i va fi şi vreme acum să dea demisie la amor. Inima dumitale se va schimba într-o inimă de soacră, va uita nebuniile-i trecute, va rîde de alte inimi lăsate a se batjocori şi, pusă într-un azil de vîrstă, va învinge orice patimă copilărească.

Cocoana Măndica: Şi sînt cotoroanţă de acu? Ei... Sînt căzătură, uitată de lume? Mă mir cine mă mai ţine de nu-ţi scoţ ochii!... Auziţi, mişelul! *(Apart.)* O să-i pui cuţitul, o să-i dau argint viu şi lui şi ei, să-i văz cîrlig p-amîndoi. *(Tare.)* Ş-aşa, M. Jean, noi putem de acu să ne uităm la lume cu ochelari? Aşteaptă, peste puţin te voi dezamăgi, ticălosule! Ţi-ai uitat de cîte ori, răsturnat în pat cu ghitară, îmi cîntai stihurile „Ochişori negri frumoşi" şi oftai din adîncul inimii?

Jean: Dar nu băgai de seamă cînd cîntam unde mă uitam? Arghiriţa nu era departe, şi aş fi fost prea prost, lăsînd p-ai Arghiriţii, să cînt p-ai dumitale. *(Se aude sgomot afară.)*

---

[1] Ameţit, buimăcit (formaţie romînească după fr. *confus*).

O mosafiră *(fără a se vedea):* Cocoană Măndico! Cocoană Măndico! Dar nu eşi pîn-afară?...

SCENA V

Neacşa ţiganca *(intrînd repede):* Coconiţă, coconiţă! Poftim pîn-afară că boierii se ceartă, mînia lui Dumnezeu!...
Cocoana Măndica: Ah, nemernicule, îmi voi răzbuna! *(Iese.)*
Jean: Care boieri, fa?
Neacşa: Iacă Chir Ştefan ăla şi Coconu Eftimie s-au luat la colţ pentru o floare: Coconu Eftimie zicea că e dovleac de Misir, cellalt zicea că e o floare de Merica. Hi! hi! hi! Ş-apoi îl făcu ca pe cioarele. Hi! hi! hi!
Jean *(apart.):* Mă duc să-i despart, să nu se facă vro cîrcotă tocmai astă seară. *(Tare.)* Fa! Du-te de zi feciorului să-mi aducă un ciubuc la florărie. Acolo sînt boierii?
Neacşa: Da, da, la florărie, ardă-o focul. *(Ies amîndoi.)*

SCENA VI

Coconu Anastase *(ieşind din dulap):* Of! De mai ţinea puţin, plesnea fierea-n mine. Ioane! Ioane! *(Merge spre pat şi ridică ferbalalele.)* Măi! Ce, ai adormit?
Ion *(ieşind repede de supt pat, cu pumnu spre Anastase, îl apucă de gît):* Stăi, că te-am topit! La coteţ!
Coconu Anastase: Mă! Ce, ţi-ai ieşit din minţi, ticălosule?
Ion: Aoleo! Ce era să fac? Iartă-mă, cocoane!
Coconu Anastase: Eu te pui la pîndă şi tu adormi! O dată caraulă!
Ion: Apoi, am tot aşteptat să tuşeşti cum ne fu vorba, şi dumneata n-ai mai tuşit.
Coconu Anastase: Puteam plesni tuşind şi tu tot nu te-ai fi trezit. Acum te du şi-mi cheamă un tacîm de lăutari, de unde îi ştii.
Ion: Mă duc în ţigănie, ori la cîrciumă la Anton; acolo sînt nelipsiţi... Dar pesemne se schimbă treaba...
Coconu Anastase: Aid', du-te şi nu mai întreba.
Ion *(ieşind):* Bre, ce ruşine păţii...

SCENA VII

Coconu Anastase *(singur)*: Trebuie să sărbez această zi, cum sărbează ovreii ziua ieşirii lor din pămîntul Egipetului... După atîta virtute ce auzii, aş fi cel mai de nimica din oameni de aş lăsa pe acest tînăr nerăsplătit. Şi, iar, care răsplată ar fi pentru dînsul mai potrivită decît aceea d-a-l face fericit? Dar îl voi face! Imi stă prin putinţă... *(Trece în cellalt apartament.)*

SCENA VIII

Toţi, împreună şi cu *Coconu Zamfirache*

Coconu Eftimie *(intrînd)*: Să te faci dintîi boier, să fii trecut în arhontologhion şi apoi să vii să-mi stai la taifas şi la filonichie cu mine.

Coconu Zamfirache: Tăceţi, pentru Dumnezeu! Aice ne-am adunat să petrecem, iar nu s-aducem prin certe neplăcere gazdelor.

Coconu Eftimie: Nu ştiu eu de asta!... Ta tu chesaros, chesari: fiecare, să-şi cunoască lungu nasului! Sînt de 26 de ani treti logofăt, trecut la neamuri, la arhontologhion. Am ifos, am ighemonicon şi nu mă las să mă calce în picioare un om ce n-are decît un nume de botez.

Chir Ştefan: Boierule, respectez casa unde ne aflăm, dar, altminterlea, ţ-aşi arăta de ce treaptă eşti vrednic.

Cocoana Măndica: Măcar dumneata, Chir Ştefane, fii mai înţelept, nu căuta la toate ale lui Coconu Eftimie.

Arghiriţa: Cocoane Eftimie, nu mai băga toate în seamă!...

Coconu Eftimie: Ta tu Chesaros, Chesari... Hm! Sînt trecut în arhontologhion, domnule... Şi dumneata?... Am făcut slujbe statului, slujbe ca acele; am fost zapciu, calăuză, pazarnic, cvartalnic; am slujit pe Chehaia-Bei, pe Gavanozoglu, divan Efendi, trei domni, şi cîte altele. Ş-apoi să-mi zică că sînt nerod, şi că nu cunosc ce e dovleacu de Misir?... Asta nu i-o iert nici mort! Ta tu Chesaros, Chesari...

Coconu Anastase: Dar ce e? Ce aveţi mă rog, Cocoane Eftimie?

Coconu Eftimie: Den mboro na ton glepi ![1] Îl mănînc de viu !...
Coconu Anastase: Ia lăsaţi acum !
Cocoana Măndica: Dar bine, unde ai fost, frăţico, atîta vreme ?... Oaspeţii te aştepta de mult...
Arghiriţa: Ne-ai spus că mergi la Coconu Zamfirache şi dumnealui de un ceas este aici.
Coconu Anastase: N-am fost departe.
Cocoana Măndica: Spune drept, ai dormit ?
Coconu Anastase: Am fost prea deştept şi ochii mei niciodată nu văzură mai bine ; pînă acuma vedeau numai d-asupra, astăzi au pătruns chiar în inimi... Ia poftiţi, şedeţi, fraţilor, că astăzi am să vă vestesc o veselie, care, cu atît îmi este mai mare, pe cît mi-a venit fără veste. *(Toţi şed.)*
Coconu Eftimie: Asta nu i-o iert nici mort !... Dar mi-oi căta mîine cu dînsul. *(Şade.)*
Coconu Anastase: Pentru hatîrul meu, arhon treti logofăt, să laşi aceasta pe mîine. Şi mai plăcut mi-ar fi ca din casa mea să nu isce pricini de prigonire. Cu toate astea pe mîine eşti stăpîn, precum rog pentru astă-seară să fii mosafir... Binevoiţi, dar, cu toţii să-mi daţi o mică ascultare.

O mosafiră: Sîntem în nerăbdare.
Cocoana Măndica: Îmi vine leşin !
Arghiriţa: Mi-ngheaţă creştetul !
Jean: Fiorul morţii m-a coprins !
(Cam într-o vreme.)

Coconu Anastase: Sînt doi ani întregi, de cînd un om, în fiecare zi, vine şi-mi face cîte o bunătate, fără să-mi ceară plată pentru această bunătate. Se duce şi vine a doua zi, urmînd tot astfel necontenit.
Coconu Eftimie: Trebuie să fie boier.
Coconu Anastase: Nu, nu este boier, dar este vrednic ca să fie. Este un om virtuos.
Coconu Eftimie: Trebuie dar să fie boier.
Coconu Anastase: Nu este, dar poate să se facă.
Coconu Eftimie: Ia cercetaţi-l bine, poate că ascunde.
Coconu Zamfirache: O, Doamne, arhon treti logofăt, cine tăinuieşte meritul său ?

[1] Nu pot să-l văd (gr.).

Coconu Anastase: Să urmăm înainte. Eu pe acest om, mai-nainte de a-l cunoaşte îl despreţuiam; după ce l-am cunoscut puţin, îl învinovăţeam, iar astăzi, cunoscîndu-l prin întîmplare cu desăvîrşire, voiesc a-i răsplăti. Vă întreb pe dumneavoastră ce fel de răsplătire se cuvine virtuţii?

Chir Ştefan: Ideea mea este să trimiţi să-l chemi aice, şi faţă cu noi, mosafirii, după o nobilă priimire, să-i răsplăteşti dînd de faţă virtutea ce o tăinuia, ca să slujească de exemplu şi la alţii.

Coconu Eftimie: Şi dacă el este caftanlîu, să-i trimiţi caleasca dumitale ca să-l aducă.

Coconu Anastase: Mie-mi place să ascult ideile tutulor ş-apoi voi face o alegere. Ideea dumitale, Cocoane Zamfirache?

Coconu Zamfirache: Ideea mea se uneşte cu a lui Chir Ştefan.

Coconu Anastase: A dumitale, domnule Jean?

Jean: A mea e cu totul de alt fel. Eu socotesc că virtutea aduce cu sine răsplătirea; niciodată un om virtuos n-a exersat virtutea fără a fi răsplătit prin mulţumirea de sine. Băgaţi dumneavoastră de seamă, spre pildă, o văduvă cu cinci orfani, tremurînd de frig în mijlocul iernii... Te duci, îi dai mijloace de a se apăra de această nevoie, îi asigurezi un viitor. Spuneţi-mi, putea-va oare ea să răsplătească acea palpitaţie de inimă ce simte acela, în minutul cînd a săvîrşit această faptă virtuoasă? Mulţumirile ce ar fi rostit către dînsul, în acele minute, acea văduvă i-ar fi gîdelat momental egoismul, dar inima i-a fost răsplătită chiar de la întîia cugetare. Aşadar, gîndesc că acest om este răsplătit de sine, partea cea mai mare, şi iar nu trebuie să dăm de faţă fapta ce ascunde un om.

Coconu Anastase: Fiul meu, îmi plac simtimentele dumitale, şi, ca să-ţi arăt recunoştinţa mea, ascultaţi fraţilor! Făcătorul meu de bine, pentru care ne fu vorba, este dumnealui d. Jean, căruia, cunoscînd pe deplin dorinţele sale, i le şi-mplinesc. Faţă dar cu dumneavoastră, numesc pe dumnealui d. Jean, ginere al fiicei mele.

Cocoana Măndica: Ah! mor...

Toţi: Bravo!

Jean: Taică, astă e o fericire la care nu îndrăzneam să cuget... Nu sînt poate destoinic a o merita pe deplin, dar mă voi sili a mă face.

Coconu Eftimie: Sileşte-te să-mbraci şi vr-un caftan, să intri în arhondologhion, să ieşi la obraze mari [1].

Jean: Vino, scumpa mea Arghiriţo! Numai tu singură ai putea să mă faci fericit.

Arghiriţa: Taică!...

Coconu Anastase *(către Arghiriţa):* Gîndeşte-te că alăturea cu tine ai virtutea. Sileşte-te a-l ajunge! Fiţi fericiţi! Mergi de sărută şi mîna maichi-tii. *(Amîndoi merg de sărută mîna Cocoanei Măndichii, care şade cu faţă întoarsă, iar, la apropierea lui Jean, după ce i-a sărutat mîna, îi zice apăsat:)*

Cocoana Măndica: Mişelule, îmi voi răzbuna!

Coconu Anastase *(luînd pe amîndoi de mînă):* Copiii mei, fiţi fericiţi! Iar cît pentru Cocoana Măndica, domnii mei, pînă acum Scărlăteasca o declar de astăzi înainte în titlu-i părintesc Manolească, oprindu-o d-a se mai iscăli cu numele meu şi a-mi purta titlul de femeia mea.

Cocoana Măndica *(căzînd pe un scaun):* Ah! Jean!

Coconu Eftimie: Megas isi Chirie, ke tavmasta ta ergasu! [2] Apoi să nu crez eu că antihristu e de 6 ani? Ba zău, este!

SCENA a IX-a

Ion, lăutarii şi cei de sus

Ion: Iată-i, Cocoane. *(Lăutarii cîntă.)*

Coconu Anastase *(ţiind p-amîndoi de mînă):* Aidem, domnilor, în cellalt apartament, să lăsăm întristarea pe seama celora ce li se cuvine, şi de astăzi înainte să nu judecăm pe un om numai după cele din afară, că adeseori supt o formă de mişelie s-ascunde o virtute mare.

(Cortina cade.)

Sfîrşit

[1] Să te boiereşti, să fii boier.

[2] Mare eşti Doamne şi minunate faptele tale! (gr.).